

مراسم رونمایی از این کتاب با حضور نویسنده، مترجمان، ویراستار و ناشر کتاب و نیز جمعی از استادان و علاقه‌مندان، روز دوشنبه یازدهم اردیبهشت ماه ۱۳۹۶، در مؤسسه فرهنگی یونس امره در تهران برگزار شد.

فریبا شکوهی

Şahname Firdevsi, Çev. Necati Luğal ve Nimet Yıldırım, Kabalci Yayinevi, Erzurum 2005, 2016, 2 Cilt, 2350 s.

شاهنامه فردوسی، ترجمه نجاتی لوگال و نعمت ییلدیریم، انتشارات کابالچی، ارزروم ۲۰۰۵، ۲۰۱۶، دو جلد، ۲۳۵۰ صفحه.

پس از ترجمه معروف بنداری در اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم هجری به عربی، کهن‌ترین ترجمه‌ای که از شاهنامه فردوسی گزارش شده به قلم فردی است به نام تاتار علی افندی در ۹۱۶ق که آن را به شعر ترکی عثمانی برگرداند. پس از آن، ترجمه‌ای است به نثر ترکی که به همت یکی از درباریان سلطان عثمان ثانی، به نام مهدی، در ۱۰۳۰ق انجام گرفت. از آن دوره تا کنون، شاهنامه بارها به صورت کامل و ناقص در ترکیه ترجمه شده است که آخرین آن ترجمه‌ای است به قلم نعمت ییلدیریم، که با همکاری وابسته فرهنگی ایران در ارزروم در دو مجلد و ۲۳۵۰ صفحه با شمارگان هزار نسخه از سوی انتشارات کابالچی منتشر شده است.

نعمت ییلدیریم، ایران‌پژوه، مترجم و استاد زبان فارسی در دانشگاه آتاترک ارزروم، علاوه بر ترجمه شاهنامه، کتاب شاهنامه و شعر او اثر مجتبی مینوی را به ترکی ترجمه کرده که به همت انتشارات دماوند در ۲۰۱۷ در استانبول انتشار یافته است. او همچنین صاحب ۱۷ عنوان کتاب و چندین مقاله در زمینه زبان و ادبیات فارسی است، از جمله ترجمه دستور زبان فارسی، تاریخ ادبیات ایران، فرهنگ ایران، فرهنگ تاریخ ادبیات ایران از آغاز تا قبل از اسلام، فرهنگ اساطیر ایران و اسکندرنامه.

پیش‌تر، نجاتی لوگال (۱۹۶۴م)، استاد زبان فارسی دانشگاه آتاترک ارزروم، حدود بیست هزار بیت شاهنامه را به زبان ترکی استانبولی ترجمه کرده بود، که در سال ۱۹۰۵م

در ترکیه منتشر شد. این کتاب اولین ترجمه شاهنامه به زبان ترکی استانبولی به شمار می‌رود. تا زمان انتشار ترجمه حاضر، از شاهنامه ترجمه کاملی به زبان ترکی استانبولی وجود نداشت؛ از این رو، نعمت بیلدریم، مترجم کتاب، در مرحله نخست، پنج هزار بیت از شاهنامه را ترجمه و به همراه بیست هزار بیت ترجمه لوگال، در قالب یک کتاب ۱۰۷۰ صفحه‌ای با ۳۲ تصویر رنگی، در ۲۰۰۵م منتشر کرد.

بیلدریم در جلد اول، ابیات شاهنامه را که اغلب ترجمه لوگال بود، با تصحیح ژول مول، مصحح فرانسوی، مقابله و اختلاف‌ها را در پانوشت درج کرد؛ سپس سی هزار بیت باقیمانده شاهنامه را نیز در مدت هفت سال به ترکی ترجمه کرد، که در قالب جلد دوم شاهنامه در ۱۲۸۸ صفحه و با فهرست کتاب‌شناسی مفصل و فهرست اعلام در پایان آن، در ۲۰۱۶م به چاپ رساند. مترجم در ترجمه این مجلد، ضمن مراجعه به سیزده نسخه چاپی، از جمله چاپ مسکو، ژول مول، سعید نفیسی، جلال خالقی مطلق و میرجلال‌الدین کزازی، از ترجمه‌های انگلیسی، عربی و فرانسه شاهنامه نیز بهره برده و برخی اختلاف‌ها و توضیحات خود را در پانوشت ثبت کرده است.

در جلد اول و دوم، پس از فهرست مطالب و یادداشت کوتاه ناشر و اختصارات و پیش از متن ترجمه شاهنامه، مترجم در مقدمه‌ای مفصل با عنوان «فردوسی و شاهنامه» (ص ۱۵-۴۳) به شرح حال فردوسی، منابع و نسخه‌های شاهنامه و آثاری که به تقلید از شاهنامه فردوسی سروده شده، پرداخته است. جلد اول تا نیمه‌های داستان پادشاهی لهراسب را در برمی‌گیرد و در صفحات پایانی کتاب، علاوه بر واژه‌نامه و فهرست اعلام، مینیاتورهایی رنگی از شاهنامه به چاپ رسیده است. ترجمه شاهنامه بیلدریم، در سال ۱۳۹۵، برگزیده سی و چهارمین جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران شد.

فربیا شکوهی